

ΛΑΟΚΟΩΝ*

*Η

ΠΕΡΙ ΤΩΝ ΟΡΙΩΝ ΤΗΣ ΖΩΓΡΑΦΙΚΗΣ ΚΑΙ ΠΟΙΗΣΕΩΣ

ΜΕΡΟΣ ΠΡΩΤΟΝ.

"Τι λέγετε μαζί μαζί σας για την ποιησης;

Πρόλογος.

"Από τούς τεύχους τούτου ποιούμενοι έναρξιν τής δημοσιεύσεως τής μεταφράσεως τήςδε τού κλεινού ἔργου τού εἰς τὴν μεγάλην πλειάδα τῆς Ιένης-Βαϊμάρης ἀνήκοντος Lessing, Λαοκόωντος ή περὶ τῶν ὄριών τῆς ζωγραφικῆς καὶ ποιησεως, 1, παρέχουμεν τοῖς ἡμετέροις ἀναγνωσταῖς ὁμόνοι τερπνόν, ἀλλὰ καὶ τὰ μάλιστα ἐποικοδομητικὸν ἐν τῷ νῦν μάλιστα χρόνῳ, ἐν δὲ συγκεχυμέναι παρίστανται ίδει περὶ καλοῦ. Η μετάφρασις τοῦ ἔργου τούτου οὐχὶ τὸ πρῶτον γίγνεται, διότι δικαρίτης Ήροκλῆς Βασιλέως ἀνέγνω τοιάυτην ἐν τῷ Ἐλληνικῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ διίγα ἔτη πρὸ τοῦ θεάτρου αὐτοῦ, ἀλλ' ἡ μετάφρασις ἔκεινη οὐπώ εἶδημοσιεύθη, ἀποκειμένη ἐν τοῖς γειτονάρχαις αὐτοῦ. Ο Λαοκόων εἶδημοσιεύθη τῷ 1767 πρὸς ἀντίκρους τῶν τότε φερομένων περὶ καλοῦ ίδειν,

"Εἶναι γνωστὴ ἡ περὶ Λαοκόντος ἀφήγησις ἐν τοῖς μετὰ τὸν Ουηροῦ ποιηταῖς. Ο Τρώς οὗτος μὲν τοῦ Ἀντήνορος ἡ Ἀκοίτου ἦν οἱερὸς τοῦ Ἀπόλλωνος ἢ τοῦ Ποσειδῶνος ἐν Τροίᾳ. Ὅτε οἱ Ἐλληνες, καταλιπόντες πρὸ τῶν τειχῶν τῆς πόλεως ταύτης τὸν διαβόητον Δούρειον ἵππον, προσεποιήθησαν διτὸς ἀνεγέρσουν ἔκειθεν, ὃ μὲν Λαοκόνων ἀπέτρεψε τοὺς Τοῦρας ἀπὸ τοῦ νὰ εἰσαγάγωσιν αὐτὸν εἰς τὴν πόλιν, φρονῶν διτὸς ἀπετέλει τέχνασμα τῶν Ἐλλήνων ἵνα ἀποτρέψῃ δὲ τοὺς Ἐλληνας ἀπὸ τούτου καὶ ἀποκαλύψῃ τὸν δόλον πρῶτος ἐπλήξει τὴν κοιλίαν, τοῦ Δουρείου διὰ λόγχης. Ο αἰγαλωτὸς δόμως Σίνων διεσκέδασε τοὺς φόρους τῶν Τρώων, οἵτινες καὶ ἐνισχύθησαν ἐν τῇ πεποιθήσει αὐτῶν διὰ τῆς μετέπειτα τιμορίας τοῦ Λαοκόντος ὃποτε τῆς ἐναπέινον αὐτοῦ παρρηγισθήσης Ἀθηνᾶς, ἥτις ἐκδικουμένη τὸν Λαοκόντα, ἐπειψή κατ' αὐτοῦ, τελοῦντος θυσίαν μετὰ τῶν δύο παίδων αὐτοῦ, ἀπὸ τῆς νήσου Τενέδου δύο δράκοντας, οἵτινες καὶ ἐθνάτωσαν αὐτούς. Τὸ θάνατον τοῦ Λαοκόντος μετὰ τῶν δύο αὐτοῦ μιῶν ἀπήναντησαν διὰ καλλιτεχνίματος οἱ ρόδιοι ἀγαλματοποιοί Λαγύσανδρος, Πολύδωρος καὶ Ἀθηνόδωρος. Κατὰ τὸν Βίγκελμου τὸ σύμπλεγμα τοῦτο ἐγένετο ἐπὶ τῆς ἐποχῆς τοῦ Αυστρίππου καὶ Ἀλεξάνδρου, κατὰ τὸν Lessing Visconti, Thiersch, Hermann καὶ Friederichs τὸν Λ' αἰώνα μ. Χ., κατὰ δὲ τοὺς Welscher, O. Müller καὶ Braun κατὰ τὴν ἀκμὴν τῆς Ροΐδου Σχολῆς (147 π. Χ.) Ἐκ λευκοῦ δὲ μαρμάρου κατεκευασμένον καὶ θεωρούμενον διὰ τοῦ Πλίνιου ὡς τὸ τελεότατον ἐν Ρώμῃ καλλιτέχνημα ἀνεκαλύψθη ὃποτε τοῦ Φύλικος διερκήτησεν αὐτοῦ παρὰ τὴν Sette Sale τῷ 1506. Ιούλιος δὲ δὲ Β'. ἐπέτεσκε τὴν ἐν τῷ Βελεδερίῳ τοῦ Βατικανοῦ ἔκθεσιν αὐτοῦ. Κατὰ τὴν γενικῶν ἦδη παραδεδεχμένην γνώμην προέρχεται τούτο ἐκ τῆς Ἐλληνικῆς περιόδου καὶ σύγκειται ἐκ πάντες τημημάτων τῷ 1796 ἀπήγθη εἰς Παρίσιον τῷ δὲ 1815 ἐπεστράψη εἰς Ρώμην. Ἀπομνήσεις τούτου ἐν μαρμάρῳ καὶ δρεγμάλιῳ ἐγένεντο ἐν Φλωρεντίᾳ καὶ Παρισίοις, γύψινον δὲ τοῦ αὐτοῦ ἐκμαγεῖον εὑρίσκεται καὶ ἐν τῷ Ἐλληνικῷ Φιλολογικῷ Συλλόγῳ τῆς ἡμετέρας πόλεως. Τὸ σύμπλεγμα τοῦτο παρέσχεν ἀρρομῆ τῷ Lessing νὰ γράψῃ τὴν προκειμένην περίπτωστον καὶ φιλοσοφικὴν αὐτοῦ πραγματείαν, ἀποτελούσαν φιλολογικὸν ἀριστούργημα.

1) Laokoont oder über die Grenzen der Malerei und Poesie.

Ιδία διὰ τοῦ ἐλληνιστοῦ Winckelmann, ἀντικειμένων ταῖς τοῦ Λεσιγγίου, εἶναι δὲ μεταπεριφρασμένον οὐχὶ ἐν πᾶσιν ἐπιτυγχάνει καὶ εἰς τὴν γχλικὴν ὥπλη τοῦ ακαδημαϊκοῦ Vandebourgh. Ὅτε δὲ τοῦ ἔργου ἥρξατο δὲ ἰδρυτὴς τοῦ γερμανικοῦ θεάτρου, οὐδὲνως ἐσκύπει νὰ παράσχῃ οἶον συνέταξε σύγγραμμα περὶ τῶν δρίων τῶν εἰκαστικῶν τεγχιῶν καὶ τῆς ποιησεως, ἡ δὲ ἐπιγραφὴ φανεροῦ τοῦτο ἀκριβῶς, διότι ἀρξάμενος ἀπὸ τοῦ περιφανοῦς συμπλέγματος τῶν ροδίων τεχνιτῶν προέη μικρὸν κατὰ μικρὸν εἰς τὸ ἐκθῆναι τὰ μᾶλλον ἐνδιαφέροντα ζητήματα τῆς αἰσθητικῆς ὡς ἐν τοῖς διαλόγοις τοῦ Πλάτωνος συμβάντει, παρ' οἵς ὅνδρας τι κύριοι χρησιμεύει ὡς ἐπιγραφὴ ἢ εἰσχωγή πρὸς οὐεξαγωγὴν ζητήσεως περὶ ποικίλων θεάτρων. Ο ποιητὴς τῆς γνωστῆς τραγῳδίας Λιμνίας Γαλάτη, ἡς περισπούσαστον μετάφραστιν παρέσχεν ἡμῖν δὲ φιλέλλην πρήγκηπ διάδοχος τῆς Σαξωνίας-Μαΐνηγγεν Βερνάρδος, Gotthold-Ephraim Lessing ἐγεννήθη τῇ 10) 22 Ιανουαρίου 1729 ἐν τῇ μικρῷ πόλει τοῦ Camenz ἐν Lusaec, ἐν ᾧ δὲ πατήρ αὐτοῦ διετέλει ὁ ιερεὺς.

Σ. Σ. E. E.

Ο πρῶτος ποιησάμενος τὸν πρόδος ἀλληλα παραβολὴν ζωγραφικῆς καὶ ποιήσεως, ἦν ἀνὴρ λεπτοῦ αἰσθημάτος, ὃςτις ἡδιάνθη τὸν αὐτὸν ἐφ' εαυτοῦ ἐπιδραδίν αὐμφοτέρων τῶν τεχνῶν. Ἡδιάνθη δηλ. ὅτι δι' αὐμφοτέρων τὰ ἀπόντα ὡς παρόντα παρίστανται ἡμῖν καὶ τὸ φαινομενικὸν ὡς πραγματικόν, ὅτι αὐμφότεροι ἀπατῶσιν ἀλλ' αὐμφοτέρων ἡ ἀπάτη εὐαρεστεῖ.

Δεύτερος τις, ζητήσας εἰς τὸ βάθος τῆς τέρψεως ταύτης νὰ διεισδύῃ, ἀνεκάλυψεν ὅτι αὐτην παρ' αὐμφοτέραις ἐκ τῆς αὐτῆς ἀπορρέει πηγῆς. Τὸ καὶ λόν, τὴν σύλληπτην τοῦ δοπού εἰκαστικῶν τὸ πρῶτον ἀριστερά μεθαντικέμενων, γενικοὺς κέκτηται κανόνας, ἐπὶ πολλῶν ἐθαρμοζομένους πραγμάτων, ἐπὶ ἐνεργειῶν, ἐπὶ τοῖς ιδεῶν τε καὶ μορφῶν.

Τρίτος, φιλοσοφήσας ἐπὶ τῆς ἀξίας καὶ ἐπὶ τῆς διανομῆς τῶν γενικῶν τούτων κανόνων, παρετήρησεν ὅτι τινὲς μὲν ἐν τῇ ζωγραφικῇ ἐκράτουν, τινὲς δὲ πάλιν μᾶλλον ἐν τῇ ποιήσει: ὅτι δὲ παρὰ τούτοις μὲν η ποιήσις διὰ διασαφήσεων καὶ παραδειγμάτων τῆς ζωγραφικῆς συναντιλαμβάνεται, παρ' ἐκείνοις δὲ η ζωγραφικὴ δύναται ἀρωγός νὰ ἐπέλθῃ τῇ ποιήσει.

Ο πρῶτος πᾶν δὲ ἐδραστικήν, δὲ δεύτερος δὲ φιλόσοφος, δὲ τρίτος δὲ ἐν τῇ καλλιτεχνίᾳ κριτής.

Οι δύο πρῶτοι ήκινθαντες εὐχερῶς θὰ ποδύναντο καλῶν νὰ ποιήσωνται χρῆσιν εἴτε τοῦ αἰσθημάτος εἴτε τῶν συμπεραδύμάτων αὐτῶν. Τούναντίον παρὰ ταῖς παρατηρήσεσι τοῦ ἐν τῇ καλλιτεχνίᾳ κριτοῦ, τὸ πλεῖστον ἔγκειται ἐν τῇ δρθότητι τῆς ἐν τῇ οἰκείᾳ περιπτώσει ἐθαρμογῆς αὐτῶν. Ἐπειδὴ δὲ ἀπέναντι ἐνδέξεις πεντήκοντα εὐφυεῖς τῆς τέχνης κριταὶ ἀνεψάνησαν, θαυμάσιον ὄντως θὰ ποτὲ ἀνέφαρμογή αὐτην πειράσει τοῦτο τοποθετεῖται μετὰ πάσης ἐκείνης τῆς προσδοκίης, ητίς ὀψεῖται νὰ τορνήσῃ τὸν ιδοορθοπίαν μεταξὺ τῶν δύο τεχνῶν.

* Εάν δὲ Ἀπελλῆς καὶ δὲ Πρωτογένης ἐν τοῖς περὶ ζωγραφικῆς ἀπωλεσθεῖσι συγγράμμασιν αὐτῶν ἐπεκύρωσαν καὶ ἀνέπτυξαν τοὺς κανόνας ταύτης, διὰ τῶν δημητρίου καθωρισμένων κανόνων τῆς ποιήσεως, τότε δυνάμεθα μετὰ βεβαιότητος νὰ πιστεύωμεν, διὰ τοῦτο θὰ ἐγένετο μεθ' ὅσης μετριότητος καὶ ἀκριβείας καὶ νῦν ἔτι καθορῶμεν τὸν Ἀριστοτέλην, Κικέρωνα,

*

Οράτιον καὶ Κυντιλιανὸν ἐφαρμόζοντας, ἐν τοῖς ἔργοις αὐτῶν, τὰς ἀρχὰς καὶ τὴν πεῖραν τῆς ζωγραφικῆς ἐν τῷ ρυπορικῷ καὶ τῷ ποιητικῷ τέχνῃ. Τοῖς ἀρχαίοις δέδοται τὸ μῆτε ὑπερβαλλόντως τι πρόττειν μῆτε ἐν οἰφδήποτε ἄγαν ὑστερεῖν. Ἀλλ' ἡμεῖς οἱ νεώτεροι ἐν πολλοῖς ἐπιστεύσαμεν, ὅτι, τοὺς μικροὺς αὐτῶν τερπνοὺς περιπτάους εἰς εὔρειας λεωφόρους μετατρέποντες, πολλῷ ὑπερτέρους ἐκείνων ἡμᾶς αὐτοὺς θ' ἀνεδεικνύομεν, κανὸν ἔτι ἐν τῷ ἐνεργείᾳ ταύτης αἰ συντομώτεραι καὶ ἀσφαλέστεραι λεωφόροι κατέληγον εἰς ἀτραπούς, οἵαι αἱ διὰ μέσου ἐρημιῶν χωροῦσαι.

Ἡ θαυμοτικὴ ἀντίθεσις τοῦ Ἑλληνος Βολταίρου, καθ' ἥν ἡ μὲν ζωγραφικὴ βωβὴ εἶναι ποίησις, ἡ δὲ ποίησις λαλοῦσα ζωγραφική, ἐν οὐδενὶ εὐρίσκετο διδακτικῷ βιβλίῳ καὶ ἀπετέλει ἰδέαν, ὃν πολλὰς ὁ Σιμωνίδης ἐκέκτητο, ἡ ἀληθὴ δὲ ὅψις τῆς ὄποιας τοσοῦτον σαφῆς εἶναι, ὅστε νομίζει τις ὅτι ὁφεῖλει νὰ παριδῇ τὸ ἀδριστὸν καὶ ψευδές, ὅπερ μεθ' ἔαυτῆς συναποφέρει.

Καὶ ὅμως οἱ ἀρχαῖοι οὐδόλως παρεΐδον τοῦτο τούναντίον, τὴν τοῦ Σιμωνίδου ἕκφρασιν ἐπὶ τῆς ἐπενεργείας ἀμφοτέρων τῶν τεχνῶν περιορίζοντες, δὲν ἐλπισμόνοντι νὰ ἐντυπώσῃ τὸν ἰδέαν ὅτι, παρὰ τὴν πλήρη ὅμοιότητα τῆς ἐπενεργείας ταύτης, διάφοροι οὐχ ἥττον αὗται τυγχάνουσι τὸν τε ὑπὲν καὶ τοὺς τρόπους τῆς μιμήσεως.

Ἀλλ', ὥστε οὐδεμία τοιαύτη παντελῶς ὑπῆρχε διαθορά, πολλοὶ τῶν νεωτάτων τῆς καλλιτεχνίας κριτῶν ἔξηγαγον ἐκ τῆς συμφωνίας ἐκείνης τῆς ζωγραφικῆς καὶ ποιήσεως τὰ βαναυσότατα τοῦ κόσμου συμπεράσματα. Ὁτὲ μὲν τὸν ποίησιν ἐν τοῖς στενοῖς ὁρίοις τῆς ζωγραφικῆς περιορίζουσιν, ὅτε δὲ τῇ ζωγραφικῇ ἐπιτρέπουσιν ὀλόκληρον τὸν εὐρὺν τῆς ποιήσεως χῶρον νὰ καταλαμβάνῃ. Πᾶν δὲ τι ὁρθὸν τῷ μῷ, δέον καὶ τῇ ἐτέρᾳ ὡς τοιοῦτον ν' ἀναγνωρισθῇ, πᾶν δὲ τι ἐν τῷ μῷ ἐπιδοκιμασίαν ἡ ἀποδοκιμασίαν προκαλεῖ καὶ ἐν τῇ ἐτέρᾳ δέον κατ' ἀνάγκην νὰ εὐαρεστῇ ἡ δυσαρεστὴ· ταύτης ἡ ἰδέας ἐμπλεω ἐκφράζουσι μετὰ ὑφους βεβαιότητος σχεδὸν τὰς ἐπιπολαιοτάτας τῶν κρίσεων, ὀδάκις ἐν τοῖς ἐπὶ τοῦ αὐτοῦ ἀντικειμένου ἔργοις τοῦ ποιητοῦ καὶ ζωγράφου μετατρέπουσι τὰς ἐν αὐτοῖς παρατηρούμενας ἀπ' ἀλλήλων διαφορὰς εἰς λάθη, ἄτινα ἐπιφορτίζουσι τούτῳ ἡ ἐκείνων, ἀναλόγως τῆς μεγαλειτέρας αὐτῶν κλίσεως πρὸς τὸν ζωγραφικὸν ἢ τὸν ποίησιν.

Ἡ πλημμελής αὕτη κριτικὴ καὶ αὐτοὺς ἔτι τοὺς μύστας παρεπλάνησε. Καὶ ἐν μὲν τῷ ποιησει τὸν πρὸς περιγραφάς πόθον παρίγαγεν, ἐν δὲ τῇ ζωγραφικῇ τὸν ἀλληλογρικὸν παράστασιν, ἀτε ἐπιδιωχθείσης ἐνθεν μὲν τῆς τροποποιήσεως τῆς πρώτης εἰς λαλοῦσαν εἰκόνα, χωρὶς νὰ ἔναι ἴδια γνωστὸν τι αὕτη δύναται καὶ τι ὁφεῖλει νὰ ἔξεινονται, ἐνθεν δὲ τῆς μετατροπῆς τῆς δευτέρας εἰς βωβὸν ποίημα, χωρὶς ποσδῶς νὰ σταθμισθῇ ἐν τίνι μετρῷ δύναται γενικάς νὰ ἐκφράζῃ ἴδεας χωρὶς ὅμως τοῦ προορισμοῦ αὐτῆς ν' ἀφίσταται καὶ αὐθαίρετον εἶδος γραφῆς ν' ἀποβαίνῃ.

Ἡ καταπολέμησις τῆς ψευδοῦς ταύτης διαθέσεως καὶ τῶν ἀβασίμων ἐκείνων κρίσεων ἀποτελεῖ τὸν κύριον σκοπόν, τῶν κατωτέρω ἐκτιθεμένων, ἄτινα,

τυχαίως προελθόντα καὶ ὡς συνέπεια τῶν ἀναγνώσεων μου μᾶλλον ἢ διὰ μεθοδικῆς ἀναπτύξεως γενικῶν ἀρχῶν συγκροτηθέντα, εἰσὶ καθ' ἐαυτὰ ὄτακτος μᾶλλον ὑπὸ πρὸς συγγράμματος καταρτισμὸν ἢ σύγχραμμα.

Οὐκ ἥττον κολακεύομαι ὑπὸ τῆς ἰδέας ὅτι καὶ ὡς τοιαῦτα οὐχὶ καθ' ὀλοκληρίαν περιφρονηθήσονται. Ἡμεῖς οἱ Γερμανοὶ δὲν στερούμεθα ποσδῶς συστηματικῶν βιβλίων, ὑπὲρ πᾶν δὲν τῷ κόσμῳ ἔθνος γνώσκομεν κανονικώτατα νὰ ἔξαγωμεν ἐκ ζεύγους παραδειγμάτων ἐρμηνειῶν λέξεων, πᾶν δὲ τι ἀκριβῶς θέλομεν.

Ο Μπαουμγκάρτεν ὠμολόγησεν ὅτι εἰς τὸ τοῦ Γερμάνου ὑεξικὸν ὕφειδε μέγα μέρος τῶν ἐν τῇ αἰσθητικῇ αὐτοῦ παραδειγμάτων. Ἄν δὲ ὁ ἐμὸς συλλογισμὸς γὰρ ἔναι τόσον ἔγκυρος ὅσον ὁ τοῦ Μπαουμγκάρτεν, τὰ ὑπὸ ὅμως προσδαγόμενα παραδειγμάτα θὰ φέρωσι πλειότερον τὸν χροιάν της, ἐξ ἣς ἀπορέουσι, πηγῆς.

Ἐπειδὴ δὲ, ὥστε ἀπὸ τοῦ Λαοκόοντος καταρξάμενος, πολλάκις εἰς τοῦτον ἐπανέρχομαι, ἐπέτρεψα ἵνα οὗτος ἀποτελέσῃ καὶ μέρος τὰς ἐπιγραφῆς. Ἀλλαι μικραὶ παρεκβάσεις, εἰς διάφορα σημεῖα τῆς ἀρχαίας καλλιτεχνίας ἀναγόμεναι, δικιώτερον μὲν εἰς τὸν ὑπὸ ὄψιν σκοπὸν συντελοῦσιν, ἀλλὰ παρατίθενται ὀπωδόποτε, ἐνεκα τοῦ ὅτι οὐδέποτε δύναμαι νὰ ἐλπίω ὅτι προσδιορώτεραν ταύταις θὰ παρεῖχον θέσιν.

Ὑπομιμήσκω ὅμως ὅτι ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς ζωγραφικῆς ἐννοῶ ἐν γένει τὰς πλαστικὰς τέχνας, ὃν τρόπον δύναμαι νὰ εἴπω ὅτι ὑπὸ τὸ ὄνομα τῆς ποιήσεως λαμβάνω πως ὑπὸ ὄψιν καὶ τὰς λοιπὰς τέχνας, ὃν ἡ ἀπομιμητικὴ δύναμις ὀλονὲν προάγεται.

A'.

Ως τὸ γενικὸν προέχον γνώρισμα τῶν Ἑλληνικῶν ἀριστουργημάτων ἐν τῇ ζωγραφικῇ καὶ γλυπτικῇ θεωρεῖ ὁ κ. Βίγκελμαν τὴν εὐγενὴν ἀπλότητα καὶ τὸ γαλλινὸν μεγαλεῖον ἐν τῃ στάσει καὶ τῇ ἐκφράσει. «Ως ὁ βυθὸς τῆς θαλάσσης, λέγει οὗτος,¹ πάντοτε πρεμεῖ, κανὸν ἔτι η ἐπιφάνεια μαίνεται, οὕτω καὶ ἐν ταῖς ἐλληνικαῖς παραστάσεσιν η ἐκφρασίς, παρ' ὅλα τὰ πάθη, δηλοὶ μεγάλην καὶ πρεμον ψυχῆν.

Ἡ ψυχὴ αὕτη ζωγραφεῖται παρὰ τὸ σφοδρότατον πάθος ἐν τῷ προσώπῳ τοῦ Λαοκόοντος καὶ οὐχὶ ἐν τῷ προσώπῳ μόνον. Ο πόνος, δὲ ἐκδηλοῦται ἐν ἀπασὶ τοῖς μυστὶ καὶ νεύροις τοῦ σώματος καὶ τὸν ὄποιον, χωρὶς τὸ πρόσωπον καὶ ἄλλα μέλη νὰ παρατηρήσῃς τις, πιστεύει ἀποκλειστικῶς ἐκ τοῦ ὄργανον συνεσταλμένου ὑπογαστρίου αὐτὸς οὗτος σχεδὸν ὅτι αἰσθάνεται, ο πόνος οὗτος, λέγω, δι' οὐδεμίας οὐχ ἥττον ἐκδηλοῦται δργῆς ἐν τῷ προσώπῳ καὶ τῇ ὄλη στάσει. Οὐδεμίαν βάλλει φοβεράν κραυγὴν ὡς ὁ Βιογιάλλιος ψάλλει περὶ τοῦ Λαοκόοντος αὐτοῦ· τὸ ἀνοιγμα τοῦ στόματος δὲν ἐπιτρέπει τοῦτο· εἶναι δὲ μᾶλλον στενοχωρίας καὶ ἀγωνίας στεναγμός, οἷον ὁ Sadole² περιγράφει. Ο πόνος τοῦ σώ-

1) Von der Nachahmung der griechischen Werke in der Malerei und Bildhauerkunst σ. 21, 22.

2) Ιάκωβος Sadole, ιταλὸς θεολόγος καὶ φιλόσοφος τοῦ τελοῦς τοῦ IE' κιῶνος (1477—1547).

ματος και τὸ τῆς ψυχῆς μεγαλεῖον ἐν τῷ αὐτῷ βαθύ
μῷ εἰσὶ καθ' ὅλην τὴν διάπλασιν τοῦ προσώπου
διακεχιμένα και ἐξ ἵδου εσταθμισμένα. Ὁ Λαοκόν
πάσχει, ἀλλὰ πάσχει ὡς ὁ Φιλοκτήτης τοῦ Σοφο-
κλέους· τὸ ἄλγος αὐτοῦ εἰσδύει μέχρι τῆς ημετέρας
ψυχῆς. Και θὰ πύχαμεθα ὡς ὁ μέγας οὗτος ἀνὴρ νὰ
ἡδυνάμεθα νὰ ὑποφέρωμεν τὸ ἄλγος τοῦτο. Ἡ ἐκ-
φρασίς μιᾶς τοδοῦτον μεγάλης ψυχῆς κατὰ πολὺ¹
ὑπερβαίνει τὴν ἐξεικόνισιν τῆς ὁραίας φύσεως. Ὁ
καλλιτέχνης δέοντας ἐν τῷ ξανθῷ τῷ ἄλγει τὸ ὑψος
τῆς ιδέας, πάντας ἐν τῷ μαρμάρῳ αὐτοῦ ἐναποτυποι.
Ἡ Ελλὰς ἐν ἐνὶ και τῷ αὐτῷ προσδιόπῳ ἔσχε καλλι-
τέχνας και σοφοῦς και πλειονας τοῦ ἐνὸς Μητροδό-
ρους. Ἡ σοφία ἔτεινε κείρα τῇ τέχνῃ, ἐμψυσσύδα εἰς
τὰ δημιουργήματα ταύτης κάτι πλέον ἡ κοινάς
ψυχάς κτλ.²

Ἡ ἐνταῦθα ἐπιγινομένη παρατήρησις, διτι ἡ
οὐδὲν δὲν ἐκδηλοῦται ἐν τῷ προσδιόπῳ τοῦ Λακόν-
τος μετ' ἐκείνης τῆς ἐντάσεως, πάντας ὡς ἐκ τῆς σθοδρό-
τητος αὐτῆς ἡδύνατο τις νὰ εἰκάσῃ, εἶναι ὀρθοτάτη.

Πρόδης δὲ και τοῦτο εἶναι ἀναμφισβῆτητον, διτι και
ἐκεῖ ὅπου ἡμιμαθής τις ἡδύνατο νὰ καταιρίνῃ τὸν
καλλιτέχνην ὡς ὑπολειφθέντα τοῦ φυσικοῦ και μὴ
ἐπιτυχόντα τοῦ ἀληθῶς παθητικοῦ ἐν τῷ πόνῳ και
ἐκεῖ, λέγω, ιδιαζόντως ἡ σοφία αὐτοῦ διαλάμπει.
Μόνον δὲ ὡς πρός τὸν λόγον, δην ὁ κ. Βίγκελμαν εἰς
τὴν σοφίαν ταύτην ἀποδίδει και ὡς πρός τὸ γενικόν
τοῦ κανόνος, δην ἐκ τοῦ λόγου τούτου ἐξάγει, τολμῶ
νὰ διαφωνήσω³ πρός αὐτόν. Ὁμολογῶ διτι ἡ ὑπ' αὐ-
τοῦ λαθραία ἀποδοκιμασία ἡνάγκασε με τὸ πρῶτον
νὰ προσκόψω, εἴτα δὲ ἡ πρός τὸν Φιλοκτήτην παρα-
βολή. Ἐντεῦθεν δογμάτων θέλω ἐκθέσει τὰς ιδέας
μου, ὑψ' ἥν τάξιν αὐται παρ' ἐμοὶ ἀνεπτύχθησαν.

«Ο Λαοκόνων πάσχει, ὡς ὁ Φιλοκτήτης τοῦ Σοφο-
κλέους». Πῶς πάσχει οὗτος; Παράδοξον διτι ἡ οὐδὲν
αὐτοῦ τοδοῦτον διαφέρους ἐντυπώσεις παρ' ἡμῖν
ἀφίκει. — Αἱ μεμψίμοιοιαί, οἱ γόροι, αἱ ἄγριαι ἄραι,
ἐξ ὃν ἐπλήρωσε τὸ στρατόπεδον ὁ πόνος αὐτοῦ και
πάσας τὰς θυσίας και iεροτελεστίας διετάραξεν οὐχ
ἥττον φοβερῶς ἀνὰ τὴν ἔρημον νῆσον ἀντίκησαν,
ταῦτα δ' ἥσαν τὰ καταδικάσαντα αὐτὸν εἰς τὴν αὐ-
τός ἐξορίαν. Οποῖαι φωναὶ ἀδημονίας, ὀδυρμοῦ,
ἀπελπισίας, ἐξ ὃν και ὁ ποιητὴς ἐν τῇ ἀπομιμήσει
θὰ προσύκαλει ἀντίκησιν τοῦ θεάτρου. — Η τρίτη
πρᾶξις τοῦ δράματος τούτου ὡς ἀνίσως βραχυτέρα⁴
τῶν λοιπῶν ἐθεωρήθη. Ἐντεῦθεν καθορίσται, λέγου-
σιν οἱ τῆς τέχνης κριταί, διτι οἱ ἀρχαῖοι μικρὸν ὑπ'
δύψιν ἐλαμβάνουν τὸ ιδόμυκες τῶν πράξεων. Τοῦτο
και ἐγὼ πιστεύω⁵ τούτου ἔνεκα δύμας θὰ προσύκιμων
ἐπὶ ἀλλοι παραδείγματος νὰ βασισθῶ ἥ ἐπὶ αὐτοῦ.
Αἱ γορεῖαι οἰμαγαί, ὁ θρῆνος τὰ διακεκομένα ἀ, ἀ,
φεῦ, ἀτατταί, ὡ μοι, μοι! αἱ πληρεῖς τῶν ἐπιφωνη-
μάτων παπά, παπά, ὀλόκληροι σειραί, ἐξ ὃν πρᾶ-
ξις αὐτη ἀποτελεῖται και αἵτινες μετ' ἀλλοιων ὅλως
παρατάσεων και παύσεων θ' ἀπηγγέλοντο, παρ' ὅσον
ἐν συναφεῖ λόγῳ ἀπαιτεῖται, καθίστων ἀναμφισβόλως
ἐν τῇ παραστάσει και τὴν πρᾶξιν ταύτην ἐξ ἴσου
και αἱ ἀλλαι μακράν. Πολλῷ συντομωτέρα φαίνεται
ἐπὶ τοῦ χάρτου τῷ ἀναγνώστῃ παρ' ὅσον τοῖς ἀκρο-
ταῖς θὰ συγέβαινεν.

Ἡ κραυγὴ εἶναι ἡ φυσικὴ τοῦ σωματικοῦ πόνου

ἔκφρασίς. Οἱ τετρωμένοι τοῦ Ὀμήρου μαχταὶ οὐχὶ⁶
σπανίως κατέπιπτον κραυγάζοντες. Ἡ τρωθεῖσα Ἀ-
φροδίτη παρισταται μέγα ιάχουσα⁷ οὐχὶ ἵνα ὁ ποιη-
τὴς ἐξεικονίσῃ αὐτὴν διὰ τῆς ιαχῆς ταύτης ὡς τὴν
τρυφηλὴν θεάν τῆς πλυντείας, ἀλλὰ πολλῷ μᾶλλον
ἵνα τῇ πασχούσῃ φύσει τὸ δίκαιον ἀπονείμῃ. Διότι
και αὐτὸς ὁ καλλιτεχνης⁸ "Ἄρης, τὸν τοῦ Διομήδους
λόγχην αἰσθανθεὶς, τοδοῦτον ἐβρύζατο ὅσον μύριοι
ὅμοιοι λυσσῶντες μαχηταὶ, ὥστε ἀμφότεροι οἱ στρατοὶ⁹
τρόμῳ κατελήφθησαν¹⁰. Ὅσονδηποτε ἀλλως κάνει
τοὺς ἡρωας αὐτοὺς ὁ Ὀμήρος ὑπεράνω τῆς ἀνθρωπί-
νης φύσεως, τοδοῦτον οὐτοὶ πιστοὶ αὐτῇ διαμένοντι,
προκειμένου περὶ τοῦ αἰσθήματος τῶν πόνων και
ὕθρεων, ή περὶ τῆς ἐκφράσεως τοῦ αἰσθήματος τούτου
διά κραυγῆς ή δακρύων ή και δι' ὑβριστικῶν λόγων.
Κατὰ τὰ ἔργα μὲν αὐτῶν οἱ πόνοι οὐτοὶ εἰσὶ δη-
μιουργήματα ὑπερτέρας φύσεως, κατὰ δὲ τὰ αἰσθή-
ματα ἀλιθεῖς εἰδίνην ἀνθρωποι.

Ἀληθῶς ἡμεῖς οἱ διά μειζόνων προσόντων πεποι-
κισμένοι Εύρωπαιοι, ἀπόγονοι σοφωτέρας γενεᾶς, γι-
γνώσκομεν καλλιον νὰ μάχωμεν τοῦ ἡμετέρου στό-
ματος και τῶν ἡμετέρων ὄφθαλμῶν. Ἡ εὐγένεια και
κοσμιότης ἀπαγορεύει τὴν κραυγὴν και τὰ δάκρυα.
Ἡ ἐνεργὸς ἀνδρεία τοῦ πρώτου τραχέος αἰῶνος, εἰς
παθητικὴν παρ' ἡμῖν μετετράπη, πλὴν και αὐτοὶ οἱ
παλαίτατοι πρόγονοι ἡμῶν ἐν αὐτῇ μᾶλλον ή ἐν
ἐκείνῃ ἥσαν ὑπέροχοι. Ἀλλ' οἱ παλαίτατοι ἡμῶν πρό-
γονοι ἥσαν βάρθρασοι. Τὸ πάντα πόνον συγκαλύπτειν
και μετ' ἀπλανούς δύματος τῷ ἀγῶνι τοῦ θανάτου
προσβλέπειν, τὸ μετά γέλωτος θνήσκειν ὑπὸ τὰ δύ-
ματα τῶν ἐχιδνῶν ή τὸ μὴ λυπεῖσθαι ἐπὶ τῷ ἀμαρ-
τύματι μηδ' ἐπὶ τῇ ἀπωλείᾳ τοῦ προσφιλεστάτου φί-
λου θρηνεῖν, ταῦτα εἰσὶ χαρακτῆρες ἀρχαίους ἡρωϊσμοῦ
τοῦ Βορρᾶ¹¹. Καὶ δὴ ὁ Παλνατόκος¹² τοῖς Ιομσούργιοις¹³
αὐτοῦ ἐπέταξε διὰ νόμου οὐ μόνον μηδὲν νὰ φοβῶνται
ἀλλ' οὐδὲ και τοῦ ὄντοματος τοῦ φόβου αὐτοῦ νὰ
μνημονεύωσιν.

Οὐκ οὐτως δύμας ἔχει παρὰ τῷ Ελληνι! Ὁ Ελ-
λην ἡθισμένοτο, ἐφοβεῖτο· ὁ Ελλην ἐξεδηλοῦ τὸν
πόνον και τὴν θλῆτην αὐτοῦ· ἐπ' οὐδεμιῇ ἡ σκύ-
νετο ἀνθρωπίνῃ ἀδυναμίᾳ, ἀλλ' οὐδεμίᾳ ἀφ' ἐτέρου
τούτων ἡδύνατο ν' ἀναχαιτίσῃ αὐτὸν ἐν τῇ πρὸς
τὸν τιμὸν ὁδῷ και ἀπό τῆς τοῦ καθίκοντος αὐ-
τοῦ ἐκπληρώσεως. Πᾶν δ, τι παρὰ τῷ βαρβάρῳ ἐξ
ἀγριότητος και σκαιότητος ἐπίγαζε, τοῦτο ἐνίρ-
γουν παρ' αὐτῷ αἱ θεμελιώδεις ἀρχαί. Ὁ πρω-
τοῦ παρ' αὐτῷ ὡς οἱ ἐν τῷ χάλικι κειρυμ-
μένοι σπινθῆρες, οὔτινες καθεύδουσιν ἐφ' ὅσον
οὐδεμίᾳ ἐξωτερικῇ δύναμις αὐτοὺς διεγείρει και οὐ-
τινες οὔτε τὴν στιλπνότητα οὔτε τὴν ψυχότητα
τοῦ λίθου ἀφαιροῦσι. Παρὰ δὲ τῷ βαρβάρῳ ὁ πρω-

1) Η δὲ μέγα ιάχουσα (Πιλάδ. Ε', στ. 343).

2) Ο δ' ἔβραχε χάλκεος "Ἄρης,

ὅσσον τ' ἐνεάχιλοι ἐπίσχον ἢ δεκάχιλοι

ἀνέρες ἐν πολέμῳ, ἔριδα ξυνάγοντος "Ἄρης.

Τοὺς δ' ἢρ' ὑπὸ τρόμος εἰλεν Ἀχαιούς τε Τορῆς τε.
(Πιλάδ. Ε.στ. 859—862).

3) Th. Bartholinus de causis contemptae a Danis adhuc gentilibus mortis cap. A'.

4) Δανὸς ἦρως τῆς β'. πεντηκονταετίας τοῦ Ι'. αἰῶνος, ἐξω-
σθεῖς ἐκ Δανίας και ὑδρύσας τὴν πειρατικὴν πόλιν Ιομσούργην.

5) Μαχητὲ τοῦ φρουρίου Iomisburg.

σμὸς ἦτο λάμπουσά τις καὶ καταναλίσκουσα φλόξ, ήτις ἐν διπνεκτῇ ἐνεργεῖα ἔθορυβει καὶ πᾶν ἄλλο ἐν αὐτῷ πλεονέκτημα κατέκαιεν ἢ τούλαχιστον ἡμαύρου. — Ἀφοῦ δὲ οὐρανος τοὺς μὲν Τρῶας ἐν ἀγριῷ ἀλαλαγμῷ, τοὺς δὲ Ἐλληνας τούναντιον μετ' ἀποθασιστικῆς ἡρεμίας εἰς τὴν υάχην ὁδηγῇ, ὁρθότατα ἀποφαίνονται οἱ σχολιασταὶ, ὅτι ὁ ποιητὴς διὰ τούτου ἡθέλησεν ἑκείνους μὲν ὡς βαρβάρους, τούτους δὲ ὡς πεπολιτευμένους λαὸν νὰ παραστήσῃ. Θαυμάζω δὲ πῶς ἐν ἄλλῳ χωρίῳ δὲν παρετήγησαν οὗτοι παρομοίαν χαρακτηριστικὴν ἀντίθεσιν.¹ Οἱ ἔχθροι κοι στρατοί, ἀνακωχὴν ποιησάμενοι, ἐνασχολοῦνται περὶ τῶν νεκρῶν καῦσιν, τοῦθ' ὥστε οἱ ἐκατέρωθεν πράττουσιν οὐχὶ ἄνευ θερμῶν δακρύων: « δάκρυα θερμὰ χέοντες ». Ἀλλὰ « οὐδὲ » εἴλακλαίειν Πριάμος μέγας». Ἀπαγορεύει αὐτοῖς θρηνεῖν, λέγει δὲ Dacier,² καθόσδον ἐφθεῖτο μῆπως, διὰ τῶν δακρύων ἄγαν ἔξαντλούμενοι, μεθ' οὐσσονος θάρρους μετάχωσι τοῦ ἀγῶνος τὴν ἐπιοῦσαν. Καλῶς ἀλλὰ ἐρωτῶ διατί δὲ φοντὶς αὔτη τὸν τοῦ Πριάμου νοῦν μόνον νὰ ἐπασχολήσῃ; διατί καὶ ὁ Ἀγαμέμνων νὰ μὴ ἐπιβάλῃ τὴν αὐτὴν ἀπαγόρευσιν τοῖς ὑπὸ αὐτὸν Ἐλληνισταῖς; Ἡ ίδεα τοῦ ποιητοῦ χωρεῖ βαθύτερον. Οὔτος θέλει νὰ διδάξῃ ἡμᾶς διὰ τούτου, ὅτι μόνον πεπολιτευμένος Ἐλλην δύναται ταύτοχρόνως νὰ θρηνῇ καὶ νὰ ἥναι γενναιός, ἐνῷ δὲ πολιτευτος Τρῶας, ἵνα τὴν γενναιότητα αὐτοῦ συγκρατήσῃ, ὀφείλει προηγουμένως πάσσαν φιλανθρωπίαν νὰ καταπινέῃ. Ἀλλαχοῦ³ πάλιν παριστησὶ τὸν συνετὸν υἱὸν τοῦ ἐχέφθονος Νέστορος λέγοντα: « Νεμεσδῶμαι γε μὲν οὐδὲν κλαίειν».

1) Πιλάδ. Η. στ. 421.

2) Άννα Dacier, σύζυγος τοῦ φιλολόγου Ἀνδρέου Dacier διάσημος διὰ τὰ περὶ Όμήρου κλπ. συγγράμματα αὐτῆς.

3) Όδυσ. Δ. 195.

ΕΠΙΦΥΛΛΙΣ.

ΠΟΙΚΙΛΗ ΔΙΑΛΕΞΙΣ.

Ἐν τῷ χορῷ μετημφεσμένων (bal costumé), δὲν ἔδωκεν ἡ κ. Vincent τῇ παρελθούσῃ ἑδουμάδι, καθ' ὃν ἀνεμίχθησαν ἡ Μαρία τῶν Μεδίκων τῇ Sans-Gene, τῇ Mascotte, ταῖς pièrrettes κτλ., δε δέ, ὡς μακρόθεν ἡκούσαμεν, πρόκειται νὰ ἐπαναληφθῇ καὶ ἐν ἄλλῃ αἰθουσῇ, ἔχορειν καὶ δικῆρος Menuet. Ο χορὸς οὗτος κατὰ τὸν III' αἰώνα ὑπῆρχε διάτημος· κατὰ τὸ 1653 Λουδιβίκος δὲ IΔ' ἔχόρευεται χορὸς τινὰ ὄντων μεταξύ τοῦ ποιητοῦ, διάφορα μουσικὰ συνθέματα, ἐν οἷς καὶ τὸ περίημμον Menuet τοῦ Paderewski, τὸ δημοτικώτερον τῶν μουσουργημάτων τοῦ συνέτου κλειδοκυμβαλιστοῦ. Περὶ αὐτοῦ τὸ ἔξις περίεργο ἐπεισόδιον ἀναφέρεται: « Οτε δὲ Paderewski ἦν καθηγητὴς ἐν τῷ Σόφιανο τεχνικῷ Sivicztochowski. Οὕτος, συνδιαλεγόμενος μετὰ τοῦ κλειδοκυμβαλιστοῦ, εἶπεν αὐτῷ δὲ οὐδὲκ τίς μουσουργὸς δύναται νὰ παραβληθῇ τῷ Mozart ὡς πρὸς τὴν ἀπλότητα καὶ τὴν ὀραιότητα τῆς συνθέσεως.

Ἄξιοσημείωτον ὅτι ἐν ταῖς διλιγίσταις τραγῳδίαις, αἴτινες ἐκ τῆς ἀρχαιότητος περιεσώθησαν, δύο ύπαρχουσιν ἐν αἷς ὁ σωματικὸς πόνος οὐχὶ τὸ ἐλάχιστον μέρος ἀποτελεῖ τοῦ ἀτυχῆματος, ὥστε τὸν πάσχοντα ἡρωα πλήσσει: ὁ Φιλοκτήτης καὶ ὁ Θηνόσκων Ἡρακλῆς. Ἀλλὰ καὶ τούτοις ὁ Σοφοκλῆς ἐπιτρέπει νὰ παραπονῶνται, νὰ θρηνῶσι, νὰ ὀλοφύρωνται καὶ νὰ ὀλολύζωσιν. Ὁτι δὲ ταῦν, θρηνῶν Φιλοκτήτης καὶ ὀλολύζων Ἡρακλῆς ὡς τὰ γελοιωδέστατα καὶ τὰ μάλιστα ἀνυπόθερα πρόσωπα ἐπὶ τῆς σκηνῆς θὰ ἔθεωροῦντο, τοῦτο κατέξοχην ὀφείλομεν εἰς τοὺς εὐγενεῖς ήμιδν γείτονας, τοὺς τῆς εὐπρεπείας διδασκάλους. Καὶ πράγματι ἐτόλμησε τις τῶν νεωτέρων αὐτῶν ποιητῶν¹ νὰ προσθῇ μέχρι τοῦ Φιλοκτήτου ἄλλη ἀρά γε θὰ ἐτόλμησε οὗτος νὰ παραστήσῃ αὐτοῖς τὸν γνήσιον Φιλοκτήτην;

Καὶ Λαοκόων ἔτι εὑροταὶ ἐν τοῖς ἀπωλεσθεῖσιν ἔργοις τοῦ Σοφοκλέους. Ὡτι διέσωζεν ἡμῖν ἡ τύχη καὶ τὸν Λαοκόοντα τοῦτον! Ἐκ τῆς παρὰ τοῖς ιδίοις αὐτοῦ ἀρχαίοις γραμματοῖς ἀκροθιγῶς γινομένης γνείας, ἀδύνατον νὰ συμπεράψῃς τίνι τρόπῳ ὁ ποιητὴς ἐπραγματεύθη τὴν ὑπόθεσιν ταύτην, βέβαιός εἰμι ὅμως ὅτι δὲν θὰ παρέστησε τὸν Λαοκόοντα στοιχώτερον τοῦ Φιλοκτήτου καὶ Ἡρακλέους. Πᾶν τὸ στωικὸν εἶναι καὶ ἀκατάλληλον διὰ τὸ θέατρον, ηδὲ ἡμετέρα συμπάθεια εἶναι πάντοτε ισοδύναμος πρὸς τὸ ἀλγός, ὥστε τὸ ἐνδιαφέρον ἀντικείμενον ἐκφράζει. Ὁταν βλέπωμεν τὸν πάσχοντα γενναιοψύχως τὴν ταλαιπωρίαν αὐτοῦ ὑφιστάμενον, η γενναιοψύχια ἀπό την ἐγείρεις μὲν τὸν ἡμέτερον θαυμασμὸν οὐχὶ πίττον ὅμως ὁ θαυμασμὸς οὗτος ψυχρά ἔστι πάθοις, ης η ἀδρανής ἐκπληξίς ἀποκλείει πᾶν ἄλλο θερμότερον πάθος ὡς καὶ πᾶσαν δάλινη ἐκδηλωσιν.

1) Ο Chateaubrun.

Ο Paderewski οὐδὲν ἀπεκρίνατο, ἀλλὰ μετά τινας ἡμέρας ἐπανέρχεται παρὰ τῷ λογίῳ παιητῇ, οὗτινος ἐπιτραπέτω ἡμῖν νὰ μὴ ἐπαναλάβωμεν τὸ ὄνομα πρὸς οἰκονομίαν χώρου, καὶ κάθηται πρὸ τοῦ κλειδοκυμβάλου, ἀποτεινόμενος δὲ τῷ φίλῳ αὐτοῦ λέγει αὐτῷ:

Θέλετε νά μοι ἐπιτρέψητε νὰ παῖξω ἡμῖν μικράν τινα διλίγον γνωστὴν σύνθεσιν τοῦ Mozart;

Συγκατατείνοτος τοῦ παιητοῦ, δὲ Paderewski ἐπαιξεν ἐν Menuet. Ἐκεῖνος, κατευχαριστήσεις, εἶπεν αὐτῷ: « Όμολογήσατε δὲ νῦν οὐδὲν συντίθεται δύοιον!

— Λοιπόν, εἶπεν δὲ Paderewski, ίδού τὸ μέγα λύθος. Τὸ Menuet τοῦτο συντείη παρ' ἐμοῦ γένεται.

* * *

Ἐν τῷ τελευταίῳ φιλολογικῷ παραρτήματι τοῦ Figaro, τοῦ ἐλθόντος τῇ φιλονότητι ἑδουμάδι, ἐν τοῖς ἄλλοις ἐδημοσιεύθη καὶ τις διάλογος γαρέστατος κατὰ τοὺς τοῦ Λουκιανοῦ, ἐπιγασφόμενος δὲ Ζεὺς καὶ αὖτε Basileus. Τοῦ διάλογου τούτου διεξαγόμενου ὑπὸ τοῦ ἄνακτος ἀνδρῶν τε θεῶν τε μετέχουσι πᾶσαι αἱ γνωσταὶ λόγιαι γυναῖκες, ἔξαρτεσι τῶν ἡμετέρων τοιούτων, ἥτοι ἡ κ. Adam, ἡ Λουίζα Michèle, ἡ Séverine καὶ ἄλλαι. Γερμανίδες τε καὶ Ισπανίδες τῶν ἐμβαπτουσῶν τὴν γραφίδα ἐν τῇ μελάνῃ, ἐπὶ κεφαλῆς δὲ ἔργεται ἡ Κάρμεν Σύλβια. Σὺν

Τούτων δ' οὕτως ἔχόντων, συμπεραίνω τὸ ἔξις· Εἳν ἀληθεύῃ, ὅτι ή κατὰ τὴν αἰσθησίν τοῦ σωματικοῦ πόνου κραυγή, κατὰ τὸν ἀρχαῖον ἐλληνικὸν τρόπον τοῦ σκέπτεσθαι, καὶ μετά τοῦ μεγαθύμου δύναται νὰ συνιπάρχῃ, τότε ή ἔκφρασις τοιαύτης ψυχῆς δὲν δύναται ν' ἀποτελῇ τὸ αἴτιον ἔνεκα τοῦ ὁποίου μόλαταῦτα δὲ καλλιτέχνης δὲν θέλει ν' ἀπομυηθῇ ἐπὶ τοῦ μαρμάρου αὐτοῦ τὴν κραυγὴν ταύτην, ἀλλὰ θὰ ἔχῃ πάντως ἀλλον τινὰ λόγον, δι' ὃν ἀπομακρύνεται ἐνταῦθα τοῦ ἑφαμίλλου αὐτοῦ, τούτεστι τοῦ ποιητοῦ, ὅτις ἔκφράζει σκοπιμώτατα μάλιστα τὴν κραυγὴν ταύτην.

ΟΛΓΑ ΔΑΖΑΡΙΔΟΥ.

(Ἀκολουθεῖ).

ΑΙ ΣΥΜΠΛΗΓΑΔΕΣ*

Οἱ παρὰ τὸ Φαναράκι βράχοι, οἵτινες φέρουσι ταῦν τὸ ὄνομα «Κυάνεαι πέτραι» εἶναι μὲν ἄξιοι ἐπισκέψεως ἐκ μέρους τῶν περιηγητῶν, κατὰ τὴν γνώμην μου δῆμος ή ἐπωνυμία αὐτῶν δὲν φαίνεται ἀνταποκρινομένη εἰς τὰ πράγματα. Οἱ γυθώδεις οὗτοι βράχοι, οἱ καὶ «Συμπληγάδες» καλούμενοι, μνημονεύονται παρὰ τῷ Στράβωνι,¹ ἀναφερομένῳ εἰς τὴν

*) Ἀπόσπασμα τῆς ἐν Σόμαριλ-Χάσου² πρὸ τίνος γενομένης διάλεξεως «Περὶ τῆς γεωλογίας τοῦ Βοσπόρου» ὑπὸ τοῦ αἰδ. Γεωργίου Γρόσμπαρη, ἀνωτέρου διευθυντοῦ τοῦ ἐν Βεζεκίῳ Ροθερτείου γυμνασίου.

1) «Προσδοταν δέ τι καὶ αἱ Κυάνεαι, ἀσπερ συμπληγάδες καλοῦσι πέτρας τινές, τραχὺν πιούσαι τὸν διέκπλουν τὸν διὰ τοῦ βυζαντιακοῦ στόματος». (Στράβ. Βιβλ. Α' κεφ. Β', ἑδάφ. 19. Πρόβλ. καὶ Βιβλ. Γ', κεφ. Β', ἑδάφ. 44).

αἵταῖς δῆμος παρέρχονται εἰς τῇ ἀρχῇ μᾶλιστα καὶ θεὶ τοῦ Ὀλύμπου καὶ οἱ Ἄρσενος Houssaye καὶ Armand Silvestre, ὅτις, σκόπτων τινὰ ἐξ αὐτῶν, λέγει, δότι αἱ γυναῖκες κέκτηνται ἔκτακτον διπλωματικὴν δεινότητα . . . ἀλλ' ἐν τῷ ἔρωτι. «Ο Ζεὺς δ' ἐν τελει λύει τὴν συνάθροισιν, κροτῶν τοὺς κέρχυνούς αὐτοῦ, οὔτινες ἐν τῇ παρούσῃ περιστάσει ἥσαν ἀπλούστατα χύτραι. Αὐτὰ πράττει τὸ Figaro, δέν δύνανται νὰ κακολογήσωσιν ὅσαι ἔχουσιν ἀξιώσεις Bas-bleu παρ' ἡμῖν καὶ δὲν μετέσχουν τοῦ διαλόγου τοῦ Διός.

* * *

Ἄφιεροῦται ταῖς ἀθηναϊκαῖς ἔφημερίσιν. «Ἐν τινι λόγῳ, ἀπαγγελθέντι ὑπὸ τοῦ κ. Paul Aubrey ἐν τῷ Διεθνὲι συνεδρίῳ «κατὰ τῆς ἀνθρίκου φιλολογίας καὶ τοῦ κινδύνου τῆς δημοσιότητος τῶν κακουργημάτων», γενομένῳ ἐν Laussane τῇ 13 σεπτεμβρίου (λόγῳ δημοσιευθέντι ἐν τοῖς Archives d'anthropologie criminelle, τεῦχ. 15 νοεμβρίου), διρήτωρ κατέδειξε μετὰ βραύμων παρατηρήσεων τὴν ἐπίδρασιν τῆς εὑρείσας δημοσιότητος, ητις παρέγεται καὶ περὶ τῶν ἐλαχίστων λεπτομερειῶν προκειμένου τῶν κακουργημάτων ὑπὸ τοῦ ἡμερησίου τύπου. «Λεληθότως, εἴπεν δ. κ. Aubrey, οἱ πευθῆνες ἐπιθυμεύονται οὕτω τὴν κονιωνίκην καὶ ἐνθαρρύνουσι τὰ κακουργήματα». Η ἀνάγνωσις τῶν

ἀρχαίαν ἀφήγησιν, καθ' ἥν πλωτάς ἀπετέλουν νήσους, προσπελαζούσας ἀλλήλαις πρὸς συντριβὴν τοῦ σκάφους, ὅπερ θ' ἀπεπειρᾶτο νὰ διέλθῃ διὰ μέσου αὐτῶν. Ο Στράβων λέγει ὅτι ἐπὶ τῶν ἴμερῶν αὐτοῦ δύο νῆσοι³ ὑψίστανται ἐν τῷ στομίῳ τοῦ Βοσπόρου· φανερόν ἐστιν δῆμος ὅτι αἱ νῦν καλούμεναι κυάνεαι πέτραι δὲν δύνανται κατὰ πᾶσαν πιθανότητα ν' ἀντιπροσωπεύσιν ἀμφοτέρας ταύτας· οὐδὲ ὑπάρχει λόγος νὰ πιστεύσωμεν ὅτι καὶ τὴν ἐτέθαν ἔτι τῶν δύο τούτων αὗται παριστάντιν.

Προφανῶς, αἱ πέτραι αὗται οὐσαν ἐν ἐποχῇ οὐχὶ ἀπομεμακρυμένη συντηνωμέναι μετά τῆς ξηρᾶς. Η γεωλογικὴ αὐτῶν σύνθεσις εἶναι ὅμοια πρὸς τὴν τοῦ ἐγγυτέρου αὐταῖς σημείου τῆς ἀκτῆς, ἀπέκοντος τούτων περὶ τοὺς 50 πόδας, συνδέονται δὲ μετά τῆς ἀκτῆς διὰ συνεχοῦς βραχώδους λαιμοῦ, ἔχοντος βαθεῖαν ἑκατέρῳ τῶν θάλασσαν, χωρίς δῆμος νὰ ὑπάρχῃ καὶ ὅδωρ βάθους πέραν τῶν τοιῶν ποδῶν ὑπεράνω τοῦ λαιμοῦ ἐκείνου. Ἐνταῦθα ή θάλασσα καταθραύεται μετά φοβερᾶς δόμης, ἐν ἐποχῇ δὲ συγκριτικῶς μεταγενεστέρᾳ ἢ νῆσος θ' ἀπετέλει μέρος τῆς ξηρᾶς. Αν ποτὲ ὁ Στράβων εἶδε τὰς νῆσους, δῶμαν μνείαν ποιεῖται, τοῦθ' ὅπερ φαίνεται ἀμφιβολον, ἐκεῖνο τὸ δόπιον ἐν τοιαύτῃ περιπτώσει ὑδυνάμεθα μόνον νὰ εἰπωμεν εἶναι τὸ ἔξις, δότι ἔκτοτε αὐταὶ ἔξιφανισθοῦσαν, εἴτε ἔξαλειψθεῖσαι ὑπὸ τῆς προσβολῆς τῆς θαλάσσης εἴτε καταβυθισθεῖσαι ὑπὸ τὰ κύματα αὐτῆς.

Ἡ ὑπὸ τοῦ Ὁμήρου περιγραφὴ αὐτῶν ἐν τῇ Ὁδησσειαὶ ιδιάζον διεγείρει ὑπὸ τὴν ἐποψίν ταύτην ἐνδιαφέρον: «Ψύλλαι αὐτόθι ὑπάρχουσι πέτραι, παρ'

1) Αἱ δὲ Κυάνεαι πρὸς τῷ στόματι τοῦ Πόντου εἰσὶ δύο νησίδαι, τὰ μὲν τῇ Ερέβητῃ προσεχές, τὰ δὲ τῇ Ασίᾳ, πορθμῷ διειργόμενα ὅσον εἴκοσι σταδίων» (2½ μιλίων). (Στράβ. Βιβλ. Ζ', κεφ. ΣΓ', ἑδάφ. 35.

λεπτομερειῶν κακουργήματός τίνος ἐπιδρᾷ σπουδαίως ἐπὶ τῶν πρὸς κακουργίαν προδιάθεσιν ἔχόντων καὶ ἔχωσεν αὐτοὺς εἰς τὴν διάπραξιν ἔργου συμφώνου ταῖς προδιάθεσεσιν αὐτῶν. Ο κ. Aubrey ἀποδέχεται δότι τὰ μᾶλιστα συντελεστικὸς ἔσται νόμος ἀπαγρεύων τὴν λεπτομερῆ δημοσίευσιν τῶν κακουργημάτων, ἐπιτέρπων δὲ μόνον τὴν σύντομον σημείωσιν αὐτῶν. Ἐν Γαλλίᾳ, καὶ ἐν Ἑλλάδι ἐπίσης, ἔνεκα ἐπιδείξεως πληροφοριῶν καὶ πρὸς πρόκλησιν τοῦ ὑδατοφέροντος οἱ κακουργοὶ μεταβάλλονται εἰς σπουδαῖα πρόσωπα καὶ συμπαθῆ. Ο κ. Aubrey προσάγει ὡς παράδειγμα ἀξιούμιμον τοὺς Ἐλβετοὺς δημοσιογράφους, οἵτινες εἰσὶ συνεννοημένοι ὅπως παρέγωσι τοῖς ἀναγνώσταις αὐτῶν ἀπλῆν σημείωσιν τῶν ποικιλῶν ὑποθέσεων. Ἐν τούτῳ, ἀναφωνεῖ, ἔγκειται δότι ἔξοχὴν τιμιότης τοῦ ἐπαγγέλματος.

Πόσον δίκαιον ἔχει! Ποσάκις δὲν ἀνέγνωμεν ἀφηγήσεις κακουργήματων λεπτομερεστάτας, κακουργοὺς δὲ ληστὰς εἰς ἤρωας μετατρεπομένους καὶ μάρτυρας ἀξίους στεφάνου καὶ οὐχὶ ἀγγόνης!

* * *

Ἡ θυγάτηρ γνωστοῦ δικηγόρου ἐν Κοπεγχάγῃ δεσποινὶς Frida Scotta ἔπαιξεν οὐ πρὸ πολλοῦ ἐν τῷ Palais de Cristal, οὐχὶ τῷ ἡμερησίῳ ἐνοεῖται, ἀλλὰ τῇ Κοπεγχάγης. «Οτε αὕτη ἡτο κορασίς εἴχε τὴν συνήθειν νὰ μεταγειρίζηται